

Svetopisemske slike starega in novega zakona. Po izvornih slikah Ernsta Pesslerja na Dunaju. Tiskane z oljnatimi barvami v umetniškem zavodu Ed. Hölzla na Dunaju. (Izdane po naročilu c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk in z odobrenjem knezoškofijskega konzistorija na Dunaju.) Stari zakon obsega 18, novi pa 14 podob; skupaj je torej 32 slik, ki so jako lepo izvršene in bodo gotovo zelo podpirale in oživljale pouk v veronauku, posebno v nižjih razredih. Cena zbirke je 24 K.

Hrvaška književnost.

Marko Marulić: Judita. Epska pjesma u šest pjevanja. Uredio i protumačio Marcel Kušar. Uvodom popratio Petar Kasandrić. Velika 8°, str. LXXI. + 112. Cena 4 K. — Tudi „Matica Hrvatska“ je hotela na svoj način proslaviti štiristoletnico hrvaškega umetnega pesništva in je izdala v sijajni opravi Marulićevo „Judito“, katero je posvetila rodnemu mestu pesnikovemu — Spletu. Marulić je to delo dovršil dne 22. aprila 1501. Sicer so imeli Hrvatje že prej knjige, pisane v svojem jeziku, vendar te so bile namenjene edino praktičnim, največ cerkvenim svrh, in zato se šele z „Judito“ začena prava hrvaška lepa književnost.

V izdanju „Matice Hrvatske“ je posebno zanimiv uvod, katerega je jako trezno in z veliko pazljivostjo sestavil Peter Kasandrić. V tem uvodu je zbral vse, kar je mogel zaslediti o prvem hrvaškem pesniku, katerega prišteva Viljem Eisengrein v katalog „doctorum orthodoxae matris Ecclesiae“ in pravi, da je bil „fidei propugnator acerrimus, princeps suae aetatis Philosophus, poeta gravis et ingeniosus, sacrarum literarum scientia nemini secundus“. Kasandrić je zbral nekaj do sedaj še neznanih podatkov o plemeniti rodbini Marulićevi, katera se je najprej zvala Gavosulić, a kasneje Pečenić in je štela med svojimi členi mnogo odličnih mož. Lepo je opisal tedanje stanje mesta Spleta, katero je bilo tedaj pod benečansko vlado in v živahni zvezi z Italijo. Marulić je zgodaj nastopil resno pot modrosti; v vsem delovanju ga je vodil na polju aske tične književnosti duh pisatelja zlate knjige „Imitatio Christi“. Marulić se je po svoji vzgoji in naravi bolj navduševal za mysticizem, kakor za skolastiko; njegove knjige pobožne vsebine so še, dokler je bil živ, našle obilo čitateljev, in njegovo ime se je razširilo po širnem svetu. Vendar ni delal samo za slavo božjo, nego tudi za slavo svoje domovine; njegovo domo-

ljubno čuvstvo spoznano najbolje iz njegovih zgodovinskih del. Ker je tudi njegovemu rod nemu mestu pretela nevarnost od Turkov, pisal je l. 1522. papežu Hadrijanu VI. in ga prosil, naj nagovarja krščanske vladarje k slogi in miru, da bi se mogli bolj uspešno postaviti v bran proti skupnemu sovražniku. A da svo jemu narodu, kateri je toliko trpel od turške sile, vlije tolažbe in krepila, da ga ohrabri z zaupanjem v Boga, je zložil svoj pesniški prvenec „Judito.“ Bog, kateri je ohrabil srce slabe žene in jej dal moč, da ugonobi Holoferna, bo dal tudi hrvaškemu narodu, če bo pobožen, dober in pošten, potrebnih sil, da odbije turške navale in osvobodi Dalmacijo sovražnika. Glavna misel, s katero je pretkana cela pesem, je ta, da more človek samo s pobožnostjo, z molitvijo, s postom in z dobrimi deli zaslužiti, da ga Bog osvobodi sovražnikov. In res je ta pesem bila narodu prava tolažnica. Prvo izdanje iz l. 1521. je bilo precej razprodano, in že l. 1522. je izšla druga izdaja; z isto vnemo so čitali „Judito“ še čez sto let, ko sta izšli zopet dve izdaji.

Pesem „Judita“, katera se močno naslanja na svetopisemsko pripovedovanje, je tiskana v „Matičinem“ izdanju z lepimi velikimi črkami, a pojasnujejo jo opazke Marcela Kušarja, kateri je dodal na koncu tudi slovarček manj znanih in nenavadnih besedi. Knjigo krasé tudi lepe slike: Splet pred l. 1571., Marulićevo hiša, katera stoji še danes, razvaline pustinje Nj arjam na otoku Šolti, kjer je Marulić preživel nekaj časa v samostanu, Klis in okolica pred l. 1571., naslovna lista prvega in drugega izdanja Judite in pa tri slike Otona Ivekovića in dve Celestina Medovića, katere pojasnujejo razne prizore iz „Judite“.

Janko Barle.

Inkunabule (prvotisci) zagrebačke sveučilišne biblioteke. Napisao i uvodom o inkunabulama u obće popratio Dr. Velimir Deželić. 8°. Str. 87. Cena 2 K. — Znani hrvaški književnik in pesnik dr. Velimir Deželić, kateri deluje kot pristav v zagrebški vseučilišni knjižnici, je sestavil to lepo delce in opisal inkunabule, katere se nahajajo v tej biblioteki. Ne bode odveč, če to knjižico vsaj v kratko omenim in s tem opozorim čitatelje na važnost inkunabul, to je onih knjig, katere so tiskane do konca l. 1500. „Iznajdba tiska je največji dogodek v svetovni zgodovini“, pravi Viktor Hugo; zato so jako dragocene one knjige, katere so tiskane v prvih petdesetih letih tiskarstva. Gutenberg je izdal l. 1451. najprej Donatovo slovnico, od katere sta se nam ohranila samo dva lista. Kasneje je izdal nekaj čez dvajset manjših del in šele potem je začel